

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту

О.О. Ляшко
«—» _____ 2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КРИМІНОЛОГІЧНІ ФОНОВІ ЯВИЩА ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ЗЛОЧИННІСТЬ”**

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Кваліфікація	доктор філософії з права
тип дисципліни	Вибіркова

Київ – 2021

Розробник: к.ю.н., доцент І.В. Сингаївська, доцент кафедри публічного та приватного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол № 1 від «31 » серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного

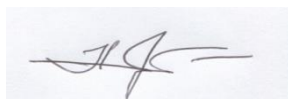
та приватного права

В.Ю. Швачка

Погоджено:

Гарант освітньої програми

М.П. Недюха

© ТНУ імені В.І. Вернадського,
Сингаївська І.В. 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	3	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	90		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	2	Лекції:	12	8
Семестр:	4	Практичні заняття:	--	--
Тижневe навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	12	4
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	66	78
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати на кафедрі публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Філософія науки	Асистентська практика
Сучасна правова доктрина	
Теорія правової держави	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища

та їх вплив на злочинність» є поглиблене вивчення теоретичних положень, що стосуються соціально-правової сутності детермінації злочинності, її злочинних проявів, взаємозв'язку з кримінологічними фоновими явищами, основних напрямів запобіжної діяльності державних органів, установ і громадських організацій.

Завдання навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність» полягає в набутті: знань та розвитку навичок аналізу оцінювання ролі економічних, соціально-психологічних, організаційно-управлінських та правових факторів у структурі детермінант злочинності; впливу кримінологічних фонових явищ та їх видів з метою визначення заходів запобігання злочинності для зниження рівня злочинності.

Під час вивчення навчальної дисципліни здійснюється розвиток таких програмних компетентностей:

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2 Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК-3 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ФК-1 Здатність здійснювати наукову діяльність.

ФК-2 Здатність обґрунтовувати та захищати методологію наукового пізнання, результати досліджень, проекти.

ФК-6 Здатність застосовувати новітні технології та інші ресурси у науковій та навчальній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за освітньою програмою):

ПРН-1 Мати передові знання з права, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері права.

ПРН-4 Планувати та виконувати наукових досліджень в галузі права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних методів, методик з дотриманням норм професійної та академічної етики.

ПРН-5 Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших науковців у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблематики

ПРН-6 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН-1			
ЗК 2. Здатність розробляти проекти та управляти ними.		ПРН-4		
ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).		ПРН-5		ПРН-5
ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.		ПРН-6	ПРН-6	
Фахові компетентності (ФК)				
ФК 1. Здатність здійснювати наукову діяльність.	ПРН-1	ПРН-4		
ФК2. Здатність обґрунтовувати та захищати методологію наукового пізнання, результати досліджень, проекти. Використання сучасних та ефективних методик та засобів їх досліджень у самостійній науково-дослідній		ПРН-5		

діяльності.				
ФК 6. Здатність застосовувати новітні технології та інші ресурси у науковій та навчальній діяльності.		ПРН-6		

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1.

ПОНЯТТЯ “ФОНОВИХ” ЯВИЩ ТА ЇХ ВПЛИВА НА ЗЛОЧИННІСЬ

Фонові явища тісно взаємопов'язані зі злочинністю, цей взаємозв'язок настільки тісний, і всебічний, що можна з упевненістю стверджувати про наявність органічного взаємозв'язку між цими явищами та злочинністю. Негативні соціальні явища, передусім, сприяють розвитку злочинності й злочинність обумовлює їх існування. Соціально негативні явища обумовлюють злочинність, що існує на їх фоні, тому ці явища й називають фоновими.

До переліку фонових явищ злочинності відносять:

- 1) ведення паразитичного способу життя, так звана маргінальність (умисне ухилення від соціально корисної діяльності, бродяжництво, жебрацтво, азартні ігри як засіб існування);
- 2) немедичне вживання наркотиків, що призводить до хвороби-наркоманії;
- 3) зловживання спиртними напоями, що призводить до хвороби-алкоголізму;
- 4) немедичне вживання медпрепаратів, психотропних речовин, прекурсорів, що тягне за собою хворобу-токсикоманію;
- 5) соціальні хвороби (венеричні, віл-інфекція та снід), обумовлені названими вище видами поведінки;
- 6) проституцію (жіночу, чоловічу, дитячу);
- 7) міграцію (легальну, нелегальну).

Тема 2.

ВПЛИВ БРОДЯЖНИЦТВА, ЖЕБРАЦТВ НА ЗЛОЧИННІСЬ

Паразитичний спосіб життя є активно діючим криміногенним фактором. Особи, які ніде не працювали та не навчалися на момент вчинення злочину, становлять велику групу і, таким чином, серйозно ускладнюють

оперативну обстановку України, вчинюючи значну кількість злочинів, серед яких багато тяжких, у тому числі розбійні напади, умисні вбивства, грабежі, крадіжки особистого майна, різного ступеня тілесні ушкодження та зґвалтування. Деморалізація вищезазначених осіб проявляється також у порушенні ними громадського порядку та вчиненні інших непов'язаних із кримінальним законом правопорушень.

Мотиви неучасті таких осіб у суспільно корисній праці виокремлюємо у такі групи:

- 1) особи, які свідомо не бажають працювати;
- 2) які самовільно залишили роботу (за власним бажанням) за відсутності негативних установок на ведення паразитичного способу життя;
- 3) молоді люди, які після завершення навчання не оформилася на постійне місце роботи в установи, або організації;
- 4) особи, які мають психічні відхилення, у тому числі на ґрунті алкоголізму або внаслідок перенесення різноманітних черепно-мозкових та інших травм.

Особи, що займаються бродяжництвом та жебрацтвом стають потенційними потерпілими за причини невизначеного майбутнього, втрати позитивних соціальних зв'язків та зловживання алкоголем, наркотиками, азартними іграми тощо. Таким чином, вивчення особи, яка займається бродяжництвом та жебрацтвом, має велике значення для успішного вирішення завдань протидії з цими явищами і, насамперед, організації проведення їх ефективної профілактичної діяльності. Успіх у запобіганні бродяжництву, жебрацтву та іншому паразитичному способу життя залежить від своєчасного виявлення осіб, поведінка яких свідчить про можливість переходу до паразитичного існування.

Тема 3.

ПИЯЦТВО ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Характеристика алкоголізму як важкого захворювання, яке викликається систематичним і тривалим зловживанням спиртними напоями, що характеризується фізичною потребою, потягом до алкоголю, залежністю від нього. Узагальнений аналіз судової практики свідчить про те, що алкогольне сп'яніння є причиною вчинення таких небезпечних злочинів, як: тілесні ушкодження, зґвалтування, вбивства. Під впливом алкоголю вчиняється приблизно 2/3 навмисних тяжких злочинів проти особи убивств – 43,2 %, зґвалтувань – 44,3%, нанесення тяжких умисних ушкоджень – 35 %; третина – хуліганських проявів. У дев'яти випадках із десяти хуліганство вчиняється особами на підпитку. Аналіз підходу відносно розкриття зв'язку між пияцтвом і злочинністю щодо якого пияцтво та алкоголізм є умовою, що розв'язує, подібно каталізатору, егоїстичні, антигромадські погляди.

Систематичне пияцтво та алкоголізм призводять, як правило, до деградації людської особистості, втрати елементарних принципів моралі, до появи у свідомості антисуспільних поглядів.

Тема 4.

НАРКОМАНІЯ ТА ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ІГРОМАНІЇ ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Наркоманія є хворобливим потягом до наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Також вживання наркотиків за останні десятиліття серед частини людства все більше поширюється вживання психотропних та сильнодіючих речовин. Хворобливий потяг до таких препаратів називається токсикоманією. Сутність вживання наркотиків і сильнодіючих засобів полягає в тому, що всі вони викликають ейфорію (збудження центральної нервової системи, яке впливає на мозковий “центр радощів”), що на певні години (або хвилини) змінює уявлення людини, наділяє особливими почуттями, аж до бачення галюцинацій.

Існує тісний нерозривний зв'язок між наркоманією і злочинністю, адже наркоманія – одна з найтяжчих складових частин фонових явищ. Взаємозалежність наркоманії і злочинності включає в себе:

1) злочини, вчинені під безпосереднім впливом наркотиків (психотропних речовин) на організм: убивства, тілесні ушкодження, хуліганство;

2) вчинення наркоманами злочинів з метою заволодіння наркотиками і грошима, або речами для їх придбання;

3) протиправні дії, пов'язані з виготовленням та збутом наркотиків, найнебезпечніші з яких належать до так званого наркобізнесу і мають ознаки організованої злочинності.

Обставини, що впливають на формування особи, яка вживає наркотичні засоби:

1) ринок, що вільно постачає наркотики;

2) середовище, що сприяє або допускає вживання наркотиків;

3) певна індивідуальна схильність особи до вживання наркотиків в Україні можна віднести як загального плану (економічні, політичні, соціальні, ідеологічні, культурні, духовні), так і конкретного змісту (недоліки у вихованні, відсутність батьківського контролю, відсутність певного виду занять, зняття стресового стану, культ психології групи, необхідність у самоствердженні та самореалізації тощо).

Гральний бізнес – це сфера діяльності професійних злочинців, цей вид злочинного промислу є основним буттям та способом життя, а для інших – пастка, з якої надто складно вибратися. Азарт затуманює розум і волю людини і всі її дії, у даному випадку, спрямовуються на досягнення бажаного

результату будь-яким чином. Спроба відігратися може призвести до невідворотних наслідків, коли ризикують втратити майно, житло і навіть, життя гравця. Профілактика азартних ігор повинна полягати у здійсненні жорсткого контролю держави над цим “бізнесом”.

Тема 5.

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНШИХ ФОНОВИХ ЯВИЩ, ЩО МАЮТЬ ВПЛИВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Підвищена небезпека проституції полягає в тому, що це явище може сприяти масовому зараженню на СНІД. Велика кількість статевих партнерів збільшує небезпеку зараження як її особисто, так і інших осіб, які мають з нею контакти. В даному випадку виникають труднощі з визначенням епідеміологічного ланцюга, адже перевірити всіх клієнтів практично неможливо.

Проституція, як поняття, походить від латинського “prostatuere”, що перекладається як “виставлення на продаж”. Під проституцією слід розуміти систематичне надання особою свого тіла для задоволення сексуальних бажань іншої особи (групи осіб) за матеріальну винагороду (при гетеросексуальних, так і гомосексуальних стосунках).

Суспільна небезпека цього явища пов’язана зі зв’язком проституції зі злочинним світом; розповсюдженням венеричних захворювань та ВІЛ/СНІДу; падінням рівня суспільної моралі; руйнуванням сімейних устоїв; тісним зв’язком проституції з наркобізнесом.

По-перше, проституцію, як засіб наживи, широко використовує злочинність, у тому числі й організована. На її основі вона створює систему секс-бізнесу зі звідниками, утримувачами домів розпусти, сутенерами, торговцями “живим товаром”, у тому числі з переправленням за межі країни. На думку експертів, річний обіг секс-бізнесу в Україні сягає не менше двох мільярдів гривень. По-друге, повій широко використовують як співучасників злодії, грабіжники, вимагачі, шахраї, саме повії, відвідуючи квартири заможних клієнтів, проводять розвідку для подальших крадіжок чи розбійних нападів, просять водіїв підвезти до місця, де на них (водіїв) чекає злочинна засідка. По-третє, повії і самі вчиняють чимало злочинів стосовно клієнтів, використовують їх “відключення” унаслідок сп’яніння, застосування клофеліну (традиційне прізвисько – “хипес-повія”). По-четверте, повії (як жінки, так і чоловіки) є одним з основних джерел розповсюдження венеричних захворювань, гепатиту та ВІЛ-інфекції. Жодні запобіжні засоби не здатні виключити високий рівень ризику захворювання. По-п’яте, для того, щоб сплатити послуги повіям, за відсутності коштів окремі клієнти вдаються до вчинення злочинів проти них. По-шосте, повії нерідко самі стають потерпілими від насильницьких злочинів (їх фізично усувають при конкурентній боротьбі, особливо за кордоном, вони гинуть від наркотиків та

СНІДу). По-сьоме, повії, які працюють без підстраховки (без сутенерів та звідників), частіше від інших стають жертвами застосування насилля і знущань з боку як злочинців, так і осіб, які не бажають з ними розраховуватися за надані послуги.

Віктимологічна профілактика серед усіх вікових категорій жінок.

До “фонових” явищ, що впливають на злочинність, можна віднести й таке явище, як міграція. Аналізуючи механізм взаємозв’язку міграції зі злочинністю, важливо звернути увагу на таку існуючу статистичну залежність між інтенсивністю міграційних процесів та рівнем злочинності, що потребує глибокого і диференційованого вивчення соціальних і соціально-психологічних характеристик різних груп населення. Термін “міграція” походить від латинського “migratio”, “migro” – переходжу, переселяюся. Демографи визначають міграцію як процес переміщення людей через границі тих або інших територій зі зміною назавжди або на час постійного місця проживання або з регулярним поверненням до нього. Однією з головних ознак міграції є перетин кордонів тих чи інших територій – держави, області, населеного пункту. Особливістю міграції є накопичення зайвої робочої сили, яка сприяє появі складностей із працевлаштуванням, особливо з отриманням роботи за спеціальністю.

Саме нелегальна міграція впливає на стан злочинності в тих регіонах, де вона здебільшого розповсюджена. Групи нелегальних мігрантів комплектуються ще в країнах проживання злочинними угрупованнями, які займаються підготовкою легенд для їх перебування в проміжних країнах на шляху прямування до країни призначення, виготовленням фальшивих документів тощо.

Сезонні міграції – це переміщення переважно працездатного населення до місць тимчасової праці й проживання на термін у кілька місяців зі збереженням можливості повернення в місця постійного проживання. Епізодичні міграції являють собою ділові, культурно-побутові, рекреаційні та інші поїздки, які здійснюються не тільки нерегулярно в часі, але й не обов’язково у тих самих напрямках. Соціально-демографічний склад учасників епізодичних міграцій значно ширший ніж сезонних. Маятникові міграції – це масові щоденні або щотижневі переміщення населення від місць проживання до місць праці чи навчання та у зворотному напрямку. За способом реалізації міграції класифікують на організовані і неорганізовані. Перші здійснюються за допомогою державних чи громадських установ, другі – силами й коштами самих мігрантів. Неорганізовані міграції іноді називають індивідуальними. За тривалістю міграції поділяють на постійні (з переселенням на постійне місце проживання) і тимчасові (без зміни місця проживання).

Виходячи із законності міграції поділяють на легальні, напівлегальні, нелегальні. Критерій легальності може бути застосований тільки до зовнішніх міграцій.

Віктимологія нелегальної міграції полягає в тому, що останні позбавлені низки політичних та особистих прав, якими володіють громадяни

певної країни, і тому, крім нелегального перетинання кордонів влаштовуються на нелегальну роботу, або займаються нелегальною торгівлею, де стають легкою здобиччю рекетирів (вимагателів) та організованих злочинних угруповань.

Стосовно легальної (внутрішньої) міграції, можна навести приклади пересування територією України так званих осіб-гастролерів, які, часто мігруючи, вчиняють крадіжки особистого, державного або колективного майна, грабежі, розбої та інші злочини. Вони ж можуть перетворитися і в потерпілих, стаючи випадковими свідками різних злочинних розборок, або навпаки, їх безпосередніми учасниками.

Важливою умовою досягнення позитивних результатів у протидії зі злочинністю нелегальних мігрантів є її належне інформаційне забезпечення. Ефективність позитивного впливу на злочинність нелегальних мігрантів залежить, передусім, від узгодженості дій суб'єктів профілактики. Це вимагає їх взаємодію як по вертикалі, так і горизонталі. Саме другий вид взаємодії має ще чимало не використаних резервів. Надзвичайно важливим у цьому аспекті є здійснення спільних заходів, обмін оперативною та іншою інформацією, проведення координаційних нарад для розробки планів дій за цими напрямками. Особливе значення тут має взаємодія поліції зі службою зовнішньої розвідки, міграційною службою, митним контролем, прикордонниками та іншими державними органами, причетними безпосередньо до роботи з мігрантами.

Тема 1.

ПОНЯТТЯ «ФОНОВИХ» ЯВИЩ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

1. Поняття «фонових явищ» та їх вплив на злочинність.
2. Криміногенна значимість «фонових» явищ.
3. Види явищ, які відносяться до «фонових» та їх характеристика.
4. Причини виникнення соціальний явищ, що відносяться до «фонових».

Тема 2.

ВПЛИВ БРОДЯЖНИЦТВА, ЖЕБРАЦТВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

1. Паразитичний спосіб життя як активно діючий криміногенний фактор

2. Прояви деморалізації поведінки осіб, які займаються бродяжництвом, жебрацтвом.
3. Мотиви неучасті таких осіб у суспільно корисній праці виокремлюємо у такі групи.
4. Віктимізація осіб, які займаються бродяжництвом та жебрацтвом.

Тема 3.

ПИЯЦТВО ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

1. Характеристика алкоголізму як важкого захворювання, що характеризується фізичною потребою, потягом до алкоголю, залежністю від нього.
2. Алкоголізм як детермінуючий фактор впливу на злочинність.
3. Аналіз підходу відносно розкриття зв'язку між пияцтвом і злочинністю щодо якого пияцтво та алкоголізм є умовою, що розв'язує, подібно каталізатору, егоїстичні, антигромадські погляди, тобто причину злочину.

Тема 4.

НАРКОМАНІЯ ТА ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ІГРОМАНІЇ ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

1. Характеристика наркоманії як хворобливого потягу до вживання наркотиків.
2. Наркоманія – одна з найтяжчих складових частин фонових явищ.
3. Взаємозалежність наркоманії і злочинності.
4. Обставини, що впливають формування особи, яка вживає наркотичні засоби
5. Залежність від ігроманії: характеристика та заходи профілактичної діяльності.

ДЕННА ФОРМА

Назвирозділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		Л	Пр. зн.	се м.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Тема 1.Поняття “фонових” явищ та їх вплив на злочинність.	14	2		2	10
Тема 2.Вплив бродяжництва, жебрацтва на злочинність	16	2		2	12
Тема 3.Пияцтво, наркоманії та залежність від ігроманії як детермінуючий фактор впливу на злочинність	16	2		2	12
Тема 4.Наркоманія та залежність від ігроманії як детермінуючий фактор впливу на злочинність.	14	2		2	10
Тема 5.Характеристика інших фонових явищ, що мають вплив на злочинність	30	4		4	22
Форма контролю- залік	90	12		12	66

ЗАОЧНА ФОРМА

Назвирозділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		Л	Пр. зн.	се м.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Тема 1.Поняття “фонових” явищ та їх вплив на злочинність.	12		-		14
Тема 2. Вплив бродяжництва, жебрацтва на злочинність	19	2	-	1	16
Тема 3. Пияцтво, наркоманії та залежність від	19	2	-	1	16

ігроманії як детермінуючий фактор впливу на злочинність					
Тема 4. Наркоманія та залежність від ігроманії як детермінуючий фактор впливу на злочинність	19	2	-	1	16
Тема 5. Характеристика інших фонових явищ, що мають вплив на злочинність	19	2	-	1	16
Форма контролю- залік	90	8		4	78

4. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Під час самостійної роботи здобувач має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, стратегії та програми запобігання злочинності, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- ✓ виконання завдань запланованих для самостійної роботи;
- ✓ доопрацювання матеріалів лекції;
- ✓ робота в інформаційних мережах;
- ✓ опрацювання додаткової літератури;
- ✓ складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- ✓ підготовка статистичних матеріалів, складання схем.

4.1. Підготовка до семінарських занять

Аудиторна робота з навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність» складається з лекційних та семінарських занять. Для успішної роботи на семінарському занятті здобувачу вищої освіти необхідно відвідати лекційне заняття з відповідної теми. Лекційне заняття є не просто трансляцію викладачам законодавчих або доктринальних положень, а передбачає роз'яснення дискусійних аспектів теми, постановку та розв'язання проблем. Робота на семінарських заняттях здійснюється в

форматі обговорення, дискусії та аналізу завдань. Задачі вирішуються як на семінарських заняттях методом групової роботи, так і самостійно. При підготовці до семінарського заняття здобувачам вищої освіти необхідно керуватися переліком питань запланованих на семінарське заняття, та списком нормативних актів та спеціальної літератури.

Встановлення рівня знань і умінь студентів на семінарських заняттях здійснюється на основі:

- а) повноти та ґрунтовності відповідей на питання плану семінарського заняття, а також на додаткові питання, поставлені викладачем;
- б) уміння обґрунтувати свою точку зору при обговореннях, використання основної і додаткової літератури за темою заняття;
- в) повноти і переконливості наведених доводів при обговоренні питань та завдань, запропонованих викладачем;
- г) знання альтернативних точок зору щодо обговорюваних питань, історичної ретроспективи розробки питання в науці тощо.

4.2. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студентів з навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність» полягає у самостійному опрацюванні наукових робіт з кримінології та емпіричних досліджень, що може бути відображена у таких формах індивідуальної роботи:

- ✓ анотації прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис тощо;
- ✓ написання есе із питань навчальної дисципліни (за узгодженням із викладачем);
- ✓ кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні або в окремому регіоні;
- ✓ публікація тез доповідей на студентських наукових конференціях з кримінології, наукових статей у збірниках наукових статей;

- ✓ участь у роботі наукового студентського гуртка;
- ✓ представлення наукових робіт з кримінології.

Письмовий аналіз стану злочинності в Україні або регіоні за відповідний період і по окремих видах злочинів складається після узгодження цього питання з викладачем, який проводить семінарське заняття.

Вибір здобувачем вищої освіти виду індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами й узгоджується з викладачем. Завдання для індивідуальної роботи, та вимоги до неї, дедлайн узгоджується з викладачем навчальної дисципліни на початку навчального семестру.

4.3. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Поняття «фонових явищ» та їх вплив на злочинність.
2. Криміногенна значимість «фонових» явищ.
3. Види явищ, які відносяться до «фонових» та їх характеристика.
4. Причини виникнення соціальний явищ, що відносяться до «фонових».
5. Паразитичний спосіб життя як активно діючий криміногенний фактор.
6. Прояви деморалізації поведінки осіб, які займаються бродяжництвом, жебрацтвом.
7. Мотиви неучасті таких осіб у суспільнокорисній праці викремлюємо у такі групи.
8. Віктимізація осіб, які займаються бродяжництвом та жебрацтвом.
9. Характеристика алкоголізму як важкого захворювання, що характеризується фізичною потребою, потягом до алкоголю, залежністю від нього.
10. Алкоголізм як детермінуючий фактор впливу на злочинність.
11. Аналіз підходу відносно розкриття зв'язку між пияцтвом і злочинністю щодо якого пияцтво та алкоголізм є умовою, що розв'язує, подібно каталізатору, егоїстичні, антигромадські погляди, тобто причину злочину.
12. Характеристика наркоманії як хворобливого потягу до вживання наркотиків.
13. Наркоманія – одна з найтяжчих складових частин фонових явищ.
14. Взаємозалежність наркоманії і злочинності.
15. Обставини, що впливають формування особи, яка вживає наркотичні засоби

16. Залежність від ігроманії: характеристика та заходи профілактичної діяльності.
17. Деструктивність проституції та її взаємозв'язок з злочинністю.
18. Характеристика проституції та її вплив на злочинність.
19. Віктимологічна профілактика серед усіх вікових категорій жінок та чоловіків.
20. Механізм взаємозв'язку міграції зі злочинністю

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік із навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність».

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік із навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність». Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку не допускається.

Залік може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання, сформований з переліку питань для підготовки до заліку.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність» «Кримінологічні

фонові явища та їх вплив на злочинність». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Оцінювання на семінарських заняттях здобувачів вищої освіти денної форми навчання теоретичних знань та практичних навичок здійснюється за такою шкалою: «12-10»-відмінно (відмінне виконання), «9-7»- добре (якісне виконання завдання з допущенням несуттєвих помилок, але які впливають на загальний результат), «6-4»-задовільно.

Схема оцінювання: за 12 годин семінарських занять навчального курсу «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність», що можуть бути

максимально оцінені на «відмінно» у сукупності може становити 72 бали, а 28 балів здобувач вищої освіти навчання отримує за виконання індивідуального завдання. У сукупності здобувач вищої освіти може отримати 100 балів.

Індивідуальна робота оцінюється за наступною шкалою:

21-28 балів –виконання завдання на відмінно

12- 20- балів- добре

Від 1- 11- балів – задовільно.

Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання складають залік з навчальної дисципліни «Кримінологічні фонові явища та їх вплив на злочинність». Оцінювання здійснюється диференційовано, залік вважається складеним від 60 балів до 100 балів.

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінне виконання
80-89	Добре	B	Вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	Виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	Необхідне повторне вивчення курсу

Основні:

- 1.Кримінологія. Академічний курс / кол. авт. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : Кондор, 2018. 588 с.
2. Велика українська кримінологічна енциклопедія У 2 т. Т.1:А-Л /В.В. Сокурєнко О.М. Бандурка; наук. ред. О.М. Литвинов. Х: Факт, 2021. 853 с.
3. Велика українська кримінологічна енциклопедія У 2 т. Т.1: М-Я /В.В. Сокурєнко О.М. Бандурка; наук. ред. О.М. Литвинов. Х: Факт, 2021.

870 с.

4. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. К.: Ін Юре, 2007. 424 с.
5. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. / А.П. Закалюк. К. : Ін Юре, 2007. Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. 712 с.
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 3. Практична кримінологія. К.: Ін Юре, 2008. 317 с.
7. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М.Даньшин, В.В.Голіна, М.Ю.Валуйська та ін.; за ред. В.В.Голіни. 2-ге вид. переробл. і доп. Х.: Право, 2009. 288 с.
8. Кримінологія: підручник / за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкина. Харків : Право, 2014. 440 с.
9. Максимів О.Д. Теоретичні засади політики України у сфері протидії злочинності. дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Львів, 2016.
10. Орлов Ю.В. Політико-кримінологічна теорія протидії злочинності : монографія. Харків : Діса плюс, 2016. 656 с.
11. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та прикладні проблеми: монографія / за заг. ред. проф. П.Л. Фріса та проф. В.Б. Харченка. Івано-Франківськ – Харків : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2016. 419 с.

Додаткові:

1. Баранов Р. О. Формування та реалізація державної політики запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом...Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління. Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2018. 310 с.
2. Бесчастний В.М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.08– кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2018.
3. Бесчастний В.М. Кримінологічне забезпечення протидії злочинності в Україні: монографія. Харків: «В справі», 2017. 360 с.
4. Дрьомін В.М. Інституціональна теорія злочинності та криміналізації суспільства. Дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2010.
5. Водько М.П. Кримінально-правова регламентація протидії

- організованій злочинності / М.П. Водько, О.О. Подобний ; Одеський держ. ун-т внутрішніх справ. Одеса, «Юридична література», 2010. 192 с
8. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М.. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
9. Жаровська Г. П. Транснаціональна організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, протидія : монографія. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2018. 568 с.
11. Колодяжний М. Г. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність : монографія / М. Г. Колодяжний ; за ред. В. В. Голіни. – Х. : Право, 2017. – 252 с
13. Шрамко С.С. Участь громадськості у запобіганні злочинності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 – Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право; Нац. акад. прав. наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. В. В. Сташиса. Харків, 2018. 20 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua>
2. Офіційний веб-портал «Судова влада України» <http://www.court.gov.ua>
3. Офіційний сайт Верховного Суду <http://www.scourt.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України. <http://www.rada.gov.ua>
5. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України <http://www.gp.gov.ua>
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Президента України <http://www.president.gov.ua>
8. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України: <https://www.kmu.gov.ua>
9. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua>
10. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua>
11. Національне агентство з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua/uk/>
12. Національне антикорупційне бюро України <https://nabu.gov.ua/>
13. Кримінологічна асоціація України <https://visnikkau.webnode.com.ua/krim%20nolog%20chna-au/>